

DISLEKSIJA

Disleksija je napaka in vrlina. Zahteva dodaten napor in potrpežljivost, ki bi morala biti na strani učiteljev in učencev, staršev in otrok; v kasnejšem obdobju pa sta dobrodošla blagodejno razumevanje med sodelujočimi odraslimi in velika mera medsebojnega zaupanja.

Morda je tu še največja težava: težko res zapremo drug drugemu, težko verjamemo, da zmoremo več, kot se zdi prvi hip, težko pustimo čas za čas, da se rodi, kar je namenjeno.

Ob disleksiji se nam hitro prikradejo v misli imena slavnih genijev in videti je, da vsak zase hoče reči, tudi jaz sem na svoj način Einstein, Hemingway, Picasso ... Nimam nič proti taki krepitvi samopodobe, če jim je le v pomoč! Toda edini kazalec je delo. Zato bi se pri bratenu z geniji pridružila zgolj modrosti Einsteina, ki je prisegal na 90 odstotkov dela in 10 odstotkov navdiha. Ne bi pa zane-

marila biografskega podatka, da mu je kot sodelavka stala ob strani prva žena Mileva Marić, ki je bila izjemen matematični genij in mu je reševala najbolj zapletene naloge. Še en dokaz, da je v slogi moč. In sicer genialna moč! Na to bi vsekakor prisegla. Sožitje, sloga, medsebojno oplajanje velja za vse, za dislektike pa še bolj, saj v njih tiči večji čustveni potencial in jih zunanja spodbuda navdihuje.

Toda, roko na srce, tudi če pustimo ob strani vse dislektike tega sveta, branje očitno postaja za mnoge velik napor. Treba je namreč malo več

misлити, kot od nas zahtevata sledenje ekranu in površno preletavanje tabloidov. Nič čudnega ni, da zato zlahka verjamemo tistemu zvitoumnemu tiču, ki ima t. i. primerno samopodobo brez kančka dvoma vase in se sam razglasi za kreativnega dislektika. Z veliko vehemenco navrže k svoji malenkosti še Napoleona in Mozarta in njim enake vrhove slave in uspeha. Ljudje, vajeni neuporabljanja svojih možganov ter večji le ubogljivega čislanja tuje samozavesti, nasedejo in tako imamo še enega bleferja v dolgi vrsti njemu enakih. Za njegovim reklamnim ščitom dislektika pa ne tiči nič drugega kot lenoba, narcisizem, inertnost, blef, zaslužkarstvo in naša naivna, kratka pamet. Sicer pa, zakaj sploh vik in krik okoli branja, ko pa baje bere le še zelo malo ljudi! Časopisi, revije, knjige, da ne zgubljam besed o televizijskem programu, v želji, da bi se približali ljudem, vedno bolj nižajo raven vsebine. Zdi se mi, kot da bi se s tem početjem medsebojno namerno podcenjevali, vnaprej zanikali človeško pamet, moč duha in kulturo naroda.

Sama bi v poimenovanju sebe kot dislektika raje ostala previdna; kaj pa vem, kaj in kdo sem v resnici. V času mojega šolanja so me klicali drugače, navadno niti ne tako zelo slabšalno, rekli so »zasanjana, odsotna, v svojem svetu, zaprta«. Kasneje so mi svetovali, naj ponavljam četrti razred osnovne šole, naj se namesto na gimnazijo vpišem na trgovsko šolo, saj nisem sposobna večjega intelektualnega napora in bom stežka dosegla srednješolsko izobrazbo. Tako so me videli in zato jim ne

Disleksija je napaka in vrlina.

zamerim, da so me z dobronamernimi nasveti usmerjali drugam, kakor me je vodilo srce.

Kot že rečeno, se o disleksiji v času moje osnovne šole ni govorilo. Učence so razdelili na pridne in lene. Pametne in zabite. Sama sem spadala med lene in zbite, med katere se, verjetno nekoliko pretirano samokritična, prištevam še danes. Ste opazili napako? Namesto zabite sem napisala zbite. Če niste, naj vas potolažim, branje odraslih je baje sila površno, saj velika večina beročih v mislih zatava drugam ... Kam ste vi? Torej, napisalo se mi je: spadala sem med lene in zbite. Moja napaka očitno razkriva resnico. *Disleksija je po mojem drugačna resnica od veljavne.*

Kakorkoli, bila sem popoloma utrujena in zbita od šolskega urnika, ki se mi je zdel kot nedokončana linearna kača, zaporedje nasilnega reda, ki sem ga težko prenašala in mi je zbujal tesnobne občutke nemoči.

Tudi formulacija »učence so delili na pametne in zabite« je točna. A tisti zabiti so bili v resnici potlačeni, prezrti, napačno vrednoteni.

Naj raje pojasnim s spominom:

V prvi razred sem šla leto prej kot vrstniki, kar takrat ni bilo nič neobičajnega. Z menoj so bile težave že v vrtcu, zato je bilo za starše najbolje, da so me dali kar v šolo. Mislim, da je bilo to pametno, saj me v vrtec ni vleklo, bila sem namreč precej plaha in sramežljiva, s težavo sem se vključevala v tamkajšnje zame preveč poštirkano okolje. Morali smo se držati točnega urnika, ki je bil razporejen na nekakšne številke in razpredelnice; vse se je vršilo ne glede na naravni ritem otroške igre, zgolj po matematični shemi od–do. Igrali naj bi se z igračo 1 od–do, od–do naj bi tekali, od–do jedli. Odpor se je pri meni pokazal na nezavedni ravni, saj sem se z žitno kavo polila po novih belih žabah in potem mokra in premražena čakala v temnem, mrzlem kotu za kaznovanje neposlušnih, nepazljivih in porednih na prihod staršev. V strahu pred starši so me potem na hitro preoblekli v stare rjavkaste žabe, ki so me pikale po nogah ... Morda sem zaradi tega neprijetnega spomina, ki spominja

na tisoče podobnih, ki so se v vsakem od nas zasidrali v otroštvu, začela premišljevat, mar je toga, resna ureditev v šolskem sistemu res tako zelo nujna. Je razsekanje časa na natančne enote, ki si linearno sledijo, res edino možno? Najbrž ne gre drugače, saj daje kaotičnemu odtekanju človeškega minevanja vsaj začasen pomen. Verjetno vzbuja ljudem lažen občutek urejenosti in smisla, pedagogu daje občutek moči in s tem možnost nadzora. Počuti se varnega, vzvišenege, močnega, na malo drugačno naravo otroka pa lahko deluje zelo nasilno in ga nehote postavi v vlogo nemočne žrtve, ki so mu na silo pristrigli lastno voljo, ga oropali želje in s tem ranili njegov ponos.

Urniki v vrtcu opisujem zgolj zato, da bi lažje razložila svoje občutke pri branju, odpor do linearnega reda, natančnega izpolnjevanja ukazov in s tem pokazala na lastno muko s tem na silo presekanim časom, ki so mi ga odmerjale vzgojiteljice in ki se ni skladal z mojo precej bolj razpršeno in domišljijsko naravno osebnostjo. Zdelo se mi je, da nas silijo v neorgansko urejenost, ki se mi še danes upira. Urejenost in skladnost, ki izvirata iz notranjosti stvaritve, pa nasprotno izjemno cenim, saj mi vzbujata občutke lepote in popolnosti. A mislim, da do te skladnosti vodijo različne poti. Vprašanje je, kakšno pot bo ubrala intuicija dislektika, kako se bo na neurejen način odzval njegov notranji svet, ki je skregan z analitičnim pristopom k stvarim.

V osnovni šoli se moje počutje ni kaj dosti izboljšalo, v gimnaziji se je pri predmetih, kot sta kemija in fizika, stopnjevalo do nenehne tesnobe in nepopisnega strahu, ki ga še vedno podživljam v morastih sanjah. Vesel spomin prvega razreda me veže zgolj na ljubega sošolca; prepričana sem, da bi se branja naučila lažje, če bi sedela poleg njega. Še vedno mislim, da je ljubezen največja motivacija v življenju.

Po naravi sem levičarka, torej pišem z levo. (V času svoje navidezne odraslosti sem v precejšni meri tudi po prepričanju, a to zdaj ni tema. Je pa v naravi dislektikov, da nam možgani

skačejo sem in tja in da moramo vložiti večji napor, da uskladimo tokove misli. Lahko pa je skakanje s teme na temo zgolj pomanjkanje ostre misli in želje. Na vas je, da presodite, kdo je torej res dislektičen in kdo zgolj nezainteresiran in površen. Odločitev ni lahka, predvsem zaradi tega, ker smo v glavnem slabi opazovalci in še slabši poslušalci.)

Naj se vrnem: mojih težav s pisanjem z desnico, v katero so mi nenehno rinili peresnik, ki je povsod vse pokapljal, ni bilo videti konca. Vse to je spravljal v obup tovarišico, mene pa v krč in muke. Pero sem trmasto držala v levici in vse črke pisala v napačni smeri, ona pa je vztrajala, da je le desna roka prava. V moji glavi je nastal narobe obrnjen svet in pred očmi so mi plesale vse variante zrcalnih podob črk, števil, stavkov. Estetsko so se mi vse te slike zdele lepe in zgovorne, a baje, tako so me podučili, niso imele nobenega pravega smisla. To dejstvo sem morala sprejeti in se mučiti dalje s tistim okornim peresnikom, ki je skominajoče škripal in spuščal svoje črno lulanje, kjerkoli se mu je zahotelo. Ko bi pa moral kaj zapisati, mu je nenadoma zmanjkalo črnila, v tintniku je bila samo zasušena lužica in tako sem ponovno zaostala za vrstniki in dobila črno piko. Toda glede branja sem pokazala vsaj malo borbenosti, ki pa ni izvirala iz želje, da bi pretentala učitelje, marveč iz radovednosti in užitka pri poslušanju besedil. Prvo berilo sem znala na pamet. Ni mi bilo težko, saj je

bilo v njem vse polno oprijemljivih točk: ne-kje slika, drugje zavihek, zlasti pa glas mojega brata, ki mi je doma bral sestavke, in tako sem natančno vedela, kaj kje piše. Občudovala sem Prvo berilo, se čudila, kakšen svet je lahko v eni sami knjigi, pa tudi bratov glas mi je bil ob branju dosti bolj všeč kot sicer, saj je bil umirjen in zbran. No, tako sem svoje popolno neznanje branja spretno prikrla v šoli in doma ter bila celo pohvaljena za gladko in doživeto branje, ki je bilo živ posnetek bratovih modulacij, zastojev, poudarkov.

V tretjem ali proti koncu drugega razreda pa sem se, vsak lisjak se ujame, tudi jaz izdala. V popoldanskem varstvu smo med počitkom morali javno glasno brati razredu. Tovarišica me je poklicala in nekaj časa mi je šlo zelo dobro, saj sem si pravljico sproti zmišljevala, pač glede na ilustracijo. Čez čas pa je tovarišica stopila za moj hrbet in potisnila kazalec na neko besedo in rekla: »Saška, kaj tu piše?«

Nisem imela pojma. Prevara je bila sramotno razkrita in zasmehovanja sošolcev ni bilo konca. Sledile so dopolnilne ure ob sedmih zjutraj, muke, jok, obup. Črke, natiskane na tankih lističih, ki so bili med seboj pomešani, zlepljeni, obrnjeni na glavo, je bilo treba postaviti v pravo smer, logično zapredje, linearen red. Občutek, da me silijo v kartonast kvadrat, v kletko, občutek nemoči in tesnobe se je vrnil. Sama namreč razmišljam drugače: iz kaosa gre k možganom vse polno podob in

Toda vsemu navkljub mislim, da so tiste jutranje ure imele svoj veliki pomen in smisel, in vedno bolj sem prepričana, da vse skupaj ni bilo tako slabo, kot se je zdelo takrat. In sicer iz enega samega razloga: spoznala sem, da je treba v vsako stvar vložiti svojo lastno energijo, samega sebe. Bolj ko se daš, bolj ko se potopiš v stvar, lepše ti je in vedno bolj se bližaš sebi in drugim. Na ta način se prebujata v človeku radovednost, ta vnema strast, ki je po mojem mnenju edini dober nadomestek dolgočasni disciplini. Strast krepi storilnost, te žene dalje in ti daje veliko možnosti za samouresničitev, krepitev delovnih navad in je hkrati pravi ogenj kreativnosti. Hvalevredno je, če se ljudje med seboj spodbujamo k takemu ravnanju, bodisi med učenci in učitelji bodi kar povprek. Važno se mi zdi, da pristopa človek k človeku, ga sprejema kot enkratnega ter da sta oba deležna medsebojnega spoštovanja. Zato pa sta potrebna zaupanje in iskrenost. Tu je temelj medčloveških odnosov, ki bi ga morali obvladati enako gladko kot abecedo.

občutkov in teh stezic je veliko in vse se kot kalejdoskop bleščijo. Mislim, da v obilici podob, zvokov, glasov počasi prehajam v meni lastno urejenost in mir. S časom se spoznala, da kar je zame razumljivo, ni nujno razumljivo tudi okolici, zato se že vse življenje trudim, da bi bila čim bolj razumljiva tudi soljudem in s tem najbrž tudi sprejeta. Večkrat se vprašam, ali je treba vlagati toliko truda v te stvari, saj se velika večina ljudi ne ozira na druge in z vso vehemenco in brez zadržkov potrjuje le svojo lastno vrednost ne glede na okolico.